

בחזרה אל העתיד

העולם הזה והעולם הבא

הקדמה לנושא המשיח, העולם הבא ותחיית המתים

יש אנשים שנוטים להרהר בעתיד הרחוק. מה קורה לאדם לאחר מותו? האם יש חיים אחרי המוות? האם נוכל לדעת מהי התכלית האמתית של החיים? האם נגלה אם יש אלוקים? האם יש לנו נשמה או לא? אם יש לנו נשמה, מה היא עליה? האם ייעשה הצדק באנשים שהתייחסו לזולת בצורה פושעת? מדוע עלינו לשאת אתגרים כה קשים בחיים? האם נזכה לגמול על מעשי החסד שלנו?

במהלך הדורות, עסקו בשאלות אלו פילוסופים, הוגי דעות דתיים ומבקשי-רוחניות כאחד. היהדות מציבה גישה עמוקה ומקיפה לחיים, המשתרעת על פני הנצח. אין גישה זו מבוססת על ניחושים; היא מעוגנת בתורה שנתן לנו ה' על הר סיני, שהועברה לאחר מכן על ידי הנביאים, והיא באה לידי ביטוי בתפילותינו. גישה זו אף מופיעה בתלמוד.

מנקודת מבט יהודית, ישתנה העולם כפי שאנו מכירים אותו, ותהיה מציאות חדשה, של זמן הידוע כ"ימות המשיח" ו"העולם הבא". הגעה לעולם הבא אינה פונקציה של נכסיו הכלכליים של האדם או של הישגים בסגנון שיאי גינס. בכל אדם טמון הפוטנציאל ליצור קיום נצחי דינאמי באמצעות תיקון אופיו, עזרה לזולת, לימוד תורה וקיום מצוות.

קיימים מגוון תיאורים של ימות המשיח ושל העולם הבא. באופן כללי, יביאו השיעורים את גישתם של הרמח"ל, רבי צדוק הכהן, הרב אליהו דסלר והרב חיים פרידלנדר. ענקי תורה אלו מבססים את גישתם לנושאים המדוברים על מקורות יהודיים קלאסיים. על מנת להבין את ימות המשיח ואת העולם הבא, אנו זקוקים, קודם כל, לסקירה של ההיסטוריה העולמית ולהבנה של תכלית ה' בבריאת העולם.

ההיסטוריה העולמית ותכלית הבריאה

לפי היהדות, מחולקת ההיסטוריה העולמית לשלבים רבים. שני החלקים העיקריים של ההיסטוריה העולמית הם מראשיתה של בריאת האדם הראשון ועד ימות המשיח – אנו מכנים זאת "העולם הזה" – וההיסטוריה של העולם לאחר ימות המשיח, שאותה אנו מכנים "העולם הבא". ימות המשיח שייכים לחלק הזה של העולם, אם כי הם מהווים מעבר בין העולם הזה לבין העולם הבא. בשני חלקים אלו, העולם הזה והעולם הבא, ישנה אווירה שונה בתכלית: כל חלק מתואם במדויק למטרות של אותו שלב בהיסטוריה; אך שניהם הנם פונקציה של רצון של ה' להיטיב עם האדם במידה המרבית.

מקורות יהודיים מלמדים כי תכלית הבריאה היא להיטיב. אלוקים, שהוא הטוב המושלם, מבקש לחלוק טוב זה עם "אחרים" (על אף שטרם היו אחרים באותו הזמן). מתוך רצונו לא רק לתת, אלא לתת באופן המושלם ביותר, ברא ה' עולם באופן כזה שיהיה כוחם של האחרים (כלומר, בני אדם), להתחבר אליו בדרגה הגבוהה ביותר האפשרית, כאשר התחברות זו היא הטוב הנעלה ביותר. "התחברות" לה' במובנה הרוחני פירושה הידמות: המידה שבה מסוגל האדם להידמות לשלמותו של ה' היא המידה שבה הוא יהיה "קרוב" לה'.

כמו שלמותו של ה', חייבת שלמותו של האדם לבוא מתוכו-עצמו (במידת האפשר); כלומר, האדם חייב לזכות בשלמות זו ולהיות אדון עליה, כי רק אז ידמה לבוראו. לכן ברא אלוקים מערכת אשר באמצעותה תהיה לאדם ההזדמנות לזכות בשלמות שלו. אילו ברא ה' את האדם שלם-רוחנית מלכתחילה, היה האדם רחוק מאוד מה'

מבחינה אחת מכריעה: ה' יהיה הנותן הפעיל של הטוב, ואילו האדם יהיה מקבל סביל בלבד של טוב זה. על מנת לגבור על מכשול זה, ברא ה' את האדם כך שיוכל הוא להיות יוצר פעיל של ה"טוב" בזכות עצמו. כאמור, היה צורך כי הבריאה תיבנה באופן כזה שהאדם יוכל לזכות בשכרו. תכלית זו הושגה על ידי מתן אוטונומיה לאדם לבחור בין טוב לרע.

לשם כך, ברא ה' את העולם בלתי שלם ובלתי מושלם. לכן קיים רע, או העדר-לכאורה של השפעה אלוקית. לאחר מכן נתן ה' לאדם את הכוח ואת הסמכות להשלים את העולם שהוא החל לברוא. הוא נתן לאדם את כל הפרטים הנחוצים על מנת לסיים את בריאת העולם, להפוך אותו לעולם מושלם. מטרה זו תושג באמצעות קיום מצוות ה' שניתנו לאדם. האתגר הוא עצום: מצד אחד, העניק אלוקים לאדם כוח רוחני ניכר שבאמצעותו יוכל לשלוט במעשיו ובעולם הסובב אותו. מצד שני, על מנת לשמר את הבחירה החופשית כדי שהבחירה בטוב תהיה הישגו הפרטי של האדם, נזקק האדם לממד אישי שהוא מרוחק למדי מן הרוחני. לכן מורכב האדם מסינתזה דינאמית של גוף ונפש, כשהראשון מנותק כביכול מן האלוקים ואילו השנייה שואפת להתקרב אליו. כאשר בוחר האדם מרצון לפעול על פי רצון ה' ובכך מתגבר על האינסטינקט הבסיסי לפעול על פי רצונו האנוכי, משלים האדם את עצמו - ויחד עמו, את העולם!

גן עדן

כאשר נברא האדם, הוא היה במצב מאוזן לחלוטין בין טוב לרע. טרם חטא האכילה מעץ הדעת טוב ורע, היו אדם וחווה ברמה רוחנית גבוהה כל כך, שהיה באפשרותם להביא את העולם לתיקונו בקלות. ועל אף שהייתה אפשרות של עברה עוד טרם חטאו, לא הייתה האפשרות הזו מוחשית. באותה נקודה, הם הזדהו עם הטוב וראו ביצר הרע דבר חיצוני. הטוב והרע התקיימו בשני תחומים נפרדים ונוגדים זה לזה.

אילו לא חטאו אדם וחווה באכילה מעץ הדעת, היו נשמותיהם מטהרות את גופם בשלבים מתמשכים רצופים עד שהייתה הנשמה מזככת לחלוטין את הגוף. הם היו מביאים את השלב הבא בהיסטוריה (אדם הראשון היה המשיח), וכל יתר האנושות הייתה נולדת לתוך ימות המשיח. לא הייתה הבחנה בין יהודי לשאינו יהודי כי כל האנושות היתה מרכיבה את "עם ישראל".

אך כאשר בחרו להמרות את פי ה' ולאכול מעץ הדעת, הגדירו אדם וחווה מחדש את תפיסתם את המציאות ושינו לנצח את המסלול אשר יוביל בסופו של דבר לתיקון עולם. ברמה פשוטה מאוד, אכילה מעץ הדעת היוותה אמירה כי הם מאמינים שבכוחו של העולם הפיזי לקיים את האנושות בלי קשר כלשהו לרוחני. המהר"ל מסביר כי ברמה מטפורית, מייצג העץ את המקור, ואילו הפרי הוא התוצר. לקיחת פרי מן העץ היוותה מעשה של יצירת פירוד בין העולם הפיזי לבין שורשו הרוחני, היפוך הערכים, שבו מתייחסים לתוצאה כחשובה יותר מן הגורם לה.

סדר עולמי חדש

לאחר החטא, שינה ה' את התכנית לתיקון העולם בשתי נקודות חשובות. ראשית, הוא קבע את המוות. מאחר שכבר לא היה בכוחה של נשמת האדם לטהר את גופו במידה הנחוצה, נחסמה האפשרות כי הנשמה תבוא לידי ביטוי מלא. לכן, נזקק האדם למוות כדי לטהר את הגוף וכדי לאפשר לנשמה לבטא את עצמה באופן מלא יותר. כאשר הולך האדם לעולמו, נפרדים גופו ונשמתו זה מזה. נשמתו מגיעה לעולם הנשמות, שם היא מתחברת מחדש לשורשה, לקב"ה, בהתאם למידה שבה הצליחה לטהר את הגוף במהלך הזמן שבו שהו יחדיו. טהרה זו מושגת בשש מאות ושלוש עשרה דרכים ספציפיות, המכונות מצוות התורה. את ההתחברות לה' שאותה חווים בעולם הנשמות מכנים לעתים "שכר" על שמירת התורה, אך השכר האמתי יתממש רק בשלב מאוחר יותר של הקיום, יחד עם הגוף, בעולם הבא. בינתיים, הגוף מונח בקבר, הוא חוזר אל מצבו הבסיסי ביותר, העפר. בתקופה מאוחרת יותר בהיסטוריה, ייברא הגוף מחדש ברמה רוחנית גבוהה יותר, בעת המכונה "תחיית המתים". בנקודת זמן זו, יתאחדו הגוף והנשמה; הנשמה תוכל לטהר במלואו את הגוף כהכנה לחיי הנצח.

הקב"ה אף גזר כי האדם ייאלץ להפיק את לחמו "בזעת אפיו". הוא ייאלץ לפעול בעולם הגשמי כאילו היה זה באמת מקור חיותו, ואז להגיע בכוחות עצמו לרמה של מודעות רוחנית כפי שהייתה קיימת בגן עדן לפני החטא. ההיסטוריה של עם ישראל לשלעצמה היא תהליך של החזרת העולם למצב זה של מודעות רוחנית. זהו תהליך שהחלו בו אבותינו, אברהם, יצחק ויעקב, והמשיכו בו

צאצאיהם אשר קיבלו מרצון את התורה והקדישו את עצמם לקיומה. כאשר מקיים עם ישראל את רצון ה' ושומר את מצוות התורה, מבטיח ה' "ונתתי גשמיכם בעתם" (ויקרא כו:ד) ומאפשר "וישבתם לבטח בארצכם" (ויקרא כו:ד). כמו בגן עדן, תנבע מיטביותו הגשמית של האדם ממקורו הרוחני. האנושות תגיע להכרה ביחס האמתי בין הגשמי לבין הרוחני באמצעות החוויה הרוחנית של עם ישראל בקיום המצוות שלו. בנקודה זו, יגיעו ימות המשיח.

[העולם הבא](#)

ימות המשיח יהיו קרש קפיצה לעולם הבא. הם יעניקו סביבה חדשה לחלוטין לעבודת ה', אשר תיתן לאנושות הזדמנות חסרת תקדים להגיע לקרבת אלוקים. אחרי ביאת המשיח תהיינה שתי התרחשויות נפרדות של תחיית המתים. תחיית המתים הראשונה תתרחש מיד לאחר ביאת המשיח; אך בה יקומו רק אנשים שהיו צדיקים גמורים בחייהם עלי אדמות. תחיית מתים שניה עבור יתר האנושות תתרחש בסופם של ימות המשיח. באותה עת, ינהל ה' כל חשבון של חוסר צדק ויקבע במדויק את עוצמתו של הקיום הנצחי שיינתן לכל יחידה של גוף/נפש.

בעולם הבא, שיתקיים לאחר תחיית המתים השנייה, תממש הנשמה, סוף סוף, את מלוא הפוטנציאל שלה. סוף סוף תגשים נשמתו של האדם את התכלית שלשמה נבראה. היא כבר לא תהיה נוטלת הטוב אלא נותנת הטוב לגוף. אחר כך היא תיקח שליטה מלאה, ותטהר את הגוף עד למקסימום האפשרי. אזי, הן הגוף והן הנשמה ימשיכו לצמוח יחד אל הרוחניות המלאה, וייהנו לנצח מן ההנאה המגיעה להם, של קרבת אלוקים אשר לשמה נוצרו.

חמישה שיעורי "מורשה" מעבירים את השקפת היהדות על ימות המשיח ועל העולם הבא:

מלך המשיח, שיעור ראשון: מלך המשיח, נחיצותו וכישוריו

חלק א. ההיסטוריה העולמית והצורך במשיח

חלק ב. מרכזיותה של האמונה בביאת המשיח

חלק ג. כישוריו של המשיח והישגיו

מלך המשיח, שיעור שני: אופיים של ימות המשיח

חלק א. מתי יבוא המשיח?

חלק ב. מה נוכל לעשות כדי להביא את המשיח?

חלק ג. התקופה שלפני ביאת המשיח

חלק ד. ימות המשיח

העולם הבא, שיעור ראשון: מהו העולם הבא?

חלק א. קיומו של העולם הבא

חלק ב. מהו העולם הבא?

חלק ג. תכליתו של העולם הבא

העולם הבא, שיעור שני: איך משיגים מקום בשורה הראשונה?

חלק א. כיצד מקבלים חלק בעולם הבא

חלק ב. מדוע אין בתורה אזכור מפורש של העולם הבא?

העולם הבא, שיעור שלישי: ה"אתה" החדש! תחיית המתים

חלק א. אמונה בתחיית המתים

חלק ב. מטרתה של תחיית המתים

חלק ג. כיצד תתרחש תחיית המתים?

חלק ד. אופיו של העולם הבא שלאחר תחיית המתים

חלק ה. המסר של העולם הבא לגבי העולם הזה

מקורות מומלצים לעיון נוסף

רמב"ן, שער הגמול

מהר"ל, "גור אריה", בראשית א:יא, דיבור המתחיל "והיא"

רמח"ל, "מאמר הגאולה" חלק ב'; "דרך ה'" א:גט

הרב אליהו דסלר, "מכתב מאליהו" כרך ג', עמ' 207-218